

*Kiskanizsai Általános Iskola
Pedagógiai Program
a tanulásban akadályozott tanulók számára
2013.*

PEDAGÓGIAI PROGRAM

A tanulási akadályozottság fogalma:

A tanulásban akadályozottak csoportját az enyhén értelmi fogyatékosnak minősítettek, valamint az általános iskolában tanulási problémákkal küszködő gyermekek együttesen alkotják.

A tanulási akadályozottság, a tanulási zavar és a tanulási nehézség együttesen alkotják a tanulási problémák/korlátok körét.

Közülük a legkevésbé súlyos a tanulási nehézség, amely általában egy-egy iskolai helyzetet érint, átmeneti jelleggel (betegség, hosszabb hiányzás, iskolaváltás, családi problémák

stb.). A normál pedagógia eszközeivel is megszüntethető (korrekció, korrepetálás, differenciálás stb.). Gyakran előfordul, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű és/vagy etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek már közvetlenül az iskolakezdés után tanulási nehézségeket mutatnak.

Tanulási zavarról akkor beszélünk, ha a gyermeknél egy képességterület működésében tartós és súlyos problémák jelentkeznek (például diszkalkulia, diszlexia, diszgráfia, figyelemzavar stb.). A zavar hatásának csökkentéséhez vagy megszüntetéséhez általában speciális szakemberre (gyógypedagógus), valamint speciális terápiás eljárások alkalmazására van szükség. A tanulási zavarral küszködő gyermekek döntő többsége az általános iskolában maradhat, ott kaphatja meg a számára szükséges segítséget. Természetesen ebben az esetben is elengedhetetlen az általános iskolai osztályban a differenciálás alkalmazása.

Tanulási akadályozottság esetén több területet érintő, mélyreható, tartós és súlyos problémáról van szó, amely erősen megnehezíti a hagyományos általános iskolai feltételek közötti fejlesztést, ha a gyermek, illetve az általános iskolai pedagógus nem kap szakszerű segítséget. A problémák gyökere nem kizárólag a gyermekben keresendő, hanem a gyermek és a szokásos iskolai környezet viszonyában, amennyiben ez a környezet nem alkalmas az ő szükségleteinek kielégítésére. A megoldás ebben az esetben hagyományosan az elkülönített iskoláztatás (enyhén értelmi fogyatékosnak minősített gyermek esetében), de egyre inkább tendencia az ő esetükben is, hogy a számukra szükséges (gyógy)pedagógiai segítséget a többségi iskola keretei között kapják meg, integrált formában. A segítség a gyermek egyéni fejlesztését és a tanulási környezet számára megfelelővé alakítását egyaránt jelenti.

A tanulási akadályozottság kialakulásának hosszú folyamata van. A fejlődést akadályozó okok nem kizárólag a gyermek biológiai, pszichológiai adottságaiban keresendők, hanem igen gyakran a családi, iskolai, szociális-

kulturális környezet kedvezőtlen hatásaiban. Ők azok, kik az általános iskolába járó nehezen tanuló gyermekek közül a leggyengébbek, illetve azok, akik a tanulási sikertelenségeik súlyossága folytán többnyire az eltérő tantervű általános iskolában (kisegítő iskola) tanulnak. A tanulási akadályozottság változó, változtatható állapot. A folyamatosan ható kiváltó okok feltárásával, ezek kedvező irányú befolyásolásával a tanulási akadályozottság részben megelőzhető, részben súlyosságának mértéke csökkenthető.

Tanulásban akadályozott gyermekek az intézményben:

A tanulásban akadályozott gyermekek többsége eleve a többségi intézményeket látogatja (óvoda, általános iskola).

Az enyhén értelmi fogyatékosnak minősítettek integrált fejlesztése terjedőben van. Számukra törvény írja elő a szakszerű gyógypedagógiai segítségadást.

A tanulásban akadályozottak nevelésére intézményünkben a következőképpen kerül sor:

- A tanulásban akadályozott gyermek általános iskolai osztályba jár, amelynek tanítóját gyógypedagógus szakember látja el tanácsokkal.
- A tanulásban akadályozott gyermek általános iskolai osztályba jár, ahol bizonyos tanulási helyzetekben gyógypedagógus segíti tanulását, közvetlenül is foglalkozva a gyermekkel. Természetesen emellett konzultációs lehetőséget is biztosít a pedagógus számára.

A tanulás szervezése:

Az integráló osztályokban elkerülhetetlen a differenciálás. Az egyes tanulók elé különböző célokat tűznek ki, az ismereteket különböző mélységben és terjedelemben teszik hozzáférhetővé számukra. Az egyénhez igazítják a tanulási folyamat szerkezetét, tempóját, eszközeit. Figyelembe veszik a különböző tanulási stílusokat és szokásokat, a gyakorlás, alkalmazás helyzeteit minél életközelibb formákban alakítják ki. Az elsajátított tudás ellenőrzéséhez különböző szintű lehetőségeket, tevékenységeket biztosítanak a gyermekeknek.

Az integráció lényege a különböző sérülésekkel küzdő, tanulásban akadályozott gyerekek együttes oktatása, nevelése hasonló korú és ilyen zavarokat nem mutató társaikkal. Feltételezi a tanítók, gyógypedagógusok, a szülők és a gyerekek együttműködését.

1. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók az értelmi fogyatékos (mentálisan sérült) gyermekek egyik csoportját képezik. Személyiségük fejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze.

Fejlődésük igen eltérő attól függően, hogy milyen egyéb érzékszervi, motorikus, beszédfejlődési, viselkedési stb. rendellenességeket mutatnak.

Tanulási helyzetekben megfigyelhető jellemzőik: a téri tájékozódás, a finom motorika, a figyelemkoncentráció, a bonyolultabb gondolkodási folyamatok, a kommunikáció, valamint a szociális alkalmazkodás fejlődésének eltérései.

A nevelést és oktatást meghatározó jellemzők miatt a tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulni az ismeretek tartalmának és mélységének, a tevékenységformáknak, az alkalmazott módszereknek, a tanítás szervezeti kereteinek, valamint a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének.

Az 1-4. évfolyamon nagyobb hangsúlyt szükséges fordítani a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére. Hangsúlyosan jelen kell lennie a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.

A gyógypedagógiai nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie. Nagy hangsúlyt kap a tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakítása és megerősítése.

Az 5-8. évfolyamon a tanulók fejlesztése az előző pedagógiai szakasz eredményeire – elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra – épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. Differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

2. Pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermekek (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, mutizmus, kóros figyelemzavar és egyéb zavar)

A fent megnevezett sajátos nevelési igényű gyermekek intellektusa ép, képesek elsajátítani a normál általános iskolai tananyagot. Nevelésük-oktatásuk minden esetben a többségi iskolában zajlik. Ez alá a gyűjtőfogalom alá soroltak azok a súlyos tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarok, amelyek háttérében részképesség-zavarok, iskolai teljesítmények fejlődési zavara, hiperaktivitás és/vagy figyelemzavar, vagy a felsoroltak halmozott előfordulása áll fenn.

A kóros hiperaktivitást, figyelemzavart mutató tanulók:

A részképesség-zavarok körébe az iskolai teljesítményeknek, elsajátításának és képességének deficitjeit, valamint az általuk kiváltott, következményes magatartási és/vagy tanulási zavarok komplex tünet együttesét sorolják.

Részképességben az intelligencia szintjének ellentmondó súlyos teljesítménybeli elmaradás mutatkozik.

A hiperaktivitás, figyelemzavar jellemzője, hogy a tanuló sokkal több cselekvéses tanulási helyzetet igényel, rövidebb ideig tud a feladathelyzetben megmaradni.

A tanulók általános jellemzője a számukra nehéz iskolai feladatok iránti feltűnő közömbösség, érdektelenség, amely nehézségek következtében fokozatosan elmélyül és a tanulással kapcsolatos tevékenységek elutasításában fejeződik ki.

A részképesség-zavar tüneteit mutató tanulók:

Amennyiben a tanuló speciális nevelési igényeinek kielégítése a logopédiai szakszolgálat keretében történik (terápia) az intenzív kezelés hatékony lehet.

a) Diszlexia, diszgráfia esetén:

Az olvasás- és írászavarok javításának célja az iskolás korban, hogy kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkor osztályfokának megfelelő értő olvasás- és írás készséget, fejlessze a gyermek kifejező képességét, segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

Diszlexia esetén gyakran tapasztalható az általános beszédgyengeség tünet együttese. Általában differenciálatlan az aktív szókincs, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, megmásítja, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a fogalmat.

Diszgráfia esetén az író mozgásokban, azok kivitelezésében jellemző a rossz kéztartás, az íróeszköz helytelen fogása, a görcsösség. Az író mozgás egyenetlen, ritmusa és lendülete töredezett lesz, a gyermek egész testével ír. Az optimális mozgássor csak nagyon lassan valósul meg.

Az írás külalakjában megjelenő tünetek: tájékozódási nehézség a vonalrendszerben, a leírt betűk nagysága változó, a betűformák szabálytalanok, gyakori az átírás, áthúzás, összefirkálás, a zárójel. Hiányoznak vagy torzulnak a betűkapcsolások. Feltűnőek a fölösleges betűelemek, a betű-, szótag-, szókihagyások.

Iskolai fejlesztésük:

- pontos diagnózis
- módszerek igénylése, vizsgálatok elvégeztetése
- testséma biztonságának kialakítása
- téri és időreláció kialakítása
- a vizuomotoros koordináció gyakorlása
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése
- az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása
- a kompenzáló technikák alkalmazása

b) Diszkalkulia esetén:

A diszkalkulia a számolási, matematikai képességeknek a tanuló intelligenciájához mért gyengesége. Hátterében általában valamilyen

idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart az érzékelés-észlelés folyamata, sérült a gondolkodás. Nehezítetté válik a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, akadályozott a fogalmak kialakulása, sérülnek a gondolkodási műveletek, a sor és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, illetve zavart szenved az emlékezet és a figyelem.

Teendők:

- testséma kialakítása
- téri relációk biztonsága
- matematikai nyelv tudatosítása
- szerialitás erősítése
- számfogalmak kialakítása, bővítése
- az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése
- az alpműveletek fogalmi kialakítása képi, vizuális megerősítése
- a matematikai nyelvi relációk tudatosítása, szöveges feladatok megoldása

c) Részképesség-zavar és/vagy fogyatékoságok együttes, halmozott tüneteit mutató tanulók

Több részképesség-zavar együttes előfordulása „halmozott fejlődési zavart” okoz. Ez a beszéd/nyelv, a mozgás, a kognitív képességek eltérő és egyenetlen fejlődését foglalja magába és általában akadály a anyanyelv tanulásának, az olvasás-írás-számolás elsajátításának.

Az ilyen típusú speciális fejlesztésre szoruló tanulók logopédiai-pedagógiai ellátásának lényege, hogy a percepció minden részterületét fejleszteni kell: a vizuális, az akusztikus, a taktilis és mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességeket és állandóan a beszéd- és nyelvi készséget.

A részképesség-zavar tüneteit mutató tanulók különleges gondozási igényeinek kielégítése gyógypedagógus közreműködését igényli.

Az iskola fő célkitűzései:

- az egyéni optimális fejlődés biztosítása az oktatás és nevelés minden területén
- biztos alapkészségek kialakítása minden tanulónál
- az iskolai tanulás szervezésénél annyi és olyan jellegű tevékenység biztosítása, amely szükséges ahhoz, hogy valamely ismeret biztos készséggé váljon
- a gyermek saját lehetőségeinek megfelelő, optimális szintre hozása, egyéni fejlődési ütemének figyelembevételével

Egyénre szabott értékelés: az egyéni különbségekre figyelő, az egyéni érési ütemnek teret engedő, a gyermek egész személyiségének fejlődésére koncentráló értékelés.

Az iskolavezetés feladatai: az óvodai, szülői, pedagógusi jelzések alapján a tanulási nehézséggel küzdő tanulókat a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértő és Rehabilitációs Biztossághoz küldjük vizsgálatra.

A bizottság azokat az iskolákat jelölheti ki:

- melynek alapító okiratában szerepel a jogosultság
- az osztályok létszáma megfelelő ehhez az ellátáshoz
- a megfelelő szakember rendelkezésre áll
- a szükséges eszközöket beszerezte az iskola
- a tantestület szemlélete és szakmai tudása alkalmas a feladat ellátására

A pedagógusok feladatai: a tünetek, tünet együttesek korai felismerése után a tanulókról részletes, átfogó pedagógiai jellemzést eljuttatni a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértő és Rehabilitációs Biztossághoz. A bizottság diagnózisa, terápiás javaslata alapján a tanulóval való szakszerű foglalkozás (differenciált, egyéni fejlesztési terv alapján).

Az iskolai munkát segítő gyógypedagógus feladatai:

- egyéni fejlesztési terv összeállítása
- egyéni fejlesztés megteremtése
- megfelelő fejlesztő eszközök végiggondolása tanítóval egyeztetve
- a sérülésből adódó hátrányok kompenzálása
- a fejlődés nyomon követése, regisztrálása
- folyamatos kapcsolattartás a szülővel
- a nevelőtestület szemléletének alakítása
- szükség esetén más szakember bevonása

Nagykanizsa, 2013. március 27.

.....
Molnár István
igazgató